YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu toinen jaosto)

11 päivänä maaliskuuta 1999 *

Asiassa T-134/94,

NMH Stahlwerke GmbH, Saksan oikeuden mukaan perustettu yhtiö, kotipaikka Sulzbach-Rosenberg (Saksa), edustajanaan asianajaja Paul B. Schäuble, München, prosessiosoite Luxemburgissa asianajotoimisto Ernest Arendt, 8—10 rue Mathias Hardt,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään aluksi oikeudellisen yksikön virkamiehet Julian Currall ja Norbert Lorenz sekä komissiossa toimiva kansallinen virkamies Géraud de Bergues, sittemmin oikeudellisen yksikön pääjohtaja Jean-Louis Dewost, Julian Currall ja komissiossa toimiva kansallinen virkamies Guy Charrier, joita avustaa asianajaja Heinz-Joachim Freund, Frankfurt am Main, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

jossa kantaja vaatii pääasiallisesti, että yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin kumoaa eurooppalaisten teräspalkintuottajien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskevan, EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 16 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/215/EHTY (EYVL L 116, s. 1),

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu toinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: C. W. Bellamy, joka hoitaa jaoston puheenjohtajan tehtäviä, sekä tuomarit A. Potocki ja J. Pirrung,

kirjaaja: hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 23.3., 24.3., 25.3., 26.3. ja 27.3.1998 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion [1]

Kanteen perustana olevat tosiseikat

A *Alustavat toteamukset*

1 Käsiteltävänä olevassa kanteessa vaaditaan kumottavaksi eurooppalaisten teräspalkintuottajien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskeva, EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 16 päivänä helmikuuta 1994 tehty komission päätös 94/215/EHTY (EYVL L 116, s. 1; jäljempänä riidanalainen päätös), jossa komissio on todennut 17 eurooppalaisen terästeollisuusyrityksen ja niiden yhden toimialajärjestön osallistuneen EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohdan vastaisesti eräisiin sopimuksiin, päätöksiin ja yhdenmukaistettuihin menettelytapoihin hintojen vahvistamiseksi, markkinoiden jakamiseksi ja teräspalkkien markkinoita yhteisön alueella koskevien luottamuksellisten tietojen vaihtamiseksi ja jolla komissio on määrännyt 14:lle tämän alan yritykselle sakkoja 1.7.1988—31.12.1990 tehdyistä kilpailusääntöjen rikkomisista.

1 — Tämän tuomion perusteluista on otettu tähän vain kohdat, joiden julkaisemista ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin pitää aiheellisena. Kanteen perustana olevat tosiseikat selostetaan asiassa T-141/94, Thyssen v. komissio, 11.3.1999 annetun tuomion (Kok. 1999, s. II-347) 1—70 kohdassa. Kantajan kanneperusteita ja perusteluja, jotka ovat täysin tai lähes samanlaisia kuin asiassa Thyssen v. komissio on esitetty, käsitellään muun muassa mainitun tuomion 121—170 kohdassa (Olennaisten menettelymääräysten rikkominen), 366—412 kohdassa [Tietojen vaihto teräspalkkikomiteassa (tilausten ja toimitusten seuranta) sekä Walzstahl-Vereinigungin välityksellä], 457—565 kohdassa (Komission osallisuus kilpailusääntöjen rikkomisiin, joihin kantajan on katsottu osallistuneen) ja 604—613 kohdassa (Riidanalaisen päätöksen perusteleminen sakon osalta).

2 Riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleen f alakohdassa esitetään seuraavat kantajaa koskevat tiedot:

"Neue Maxhütte Stahlwerke GmbH:n (josta käytetään jäljempänä nimeä 'Neue Maxhütte') ovat perustaneet vuonna 1988 Saksan Baijerin osavaltio (joka omisti tuohon aikaan 45 % osakepääomasta), Thyssen Stahl AG (5,5 %), Thyssen Edelstahlwerke AG (5,5 %), Lech-Stahlwerke GmbH (11 %), Krupp Stahl AG (11 %), Klöckner Stahl GmbH (11 %) ja Mannesmannröhren-Werke AG (11 %). Tämä yhtiö hankki suurimman osan 16.4.1987 konkurssiin asetetun Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte mbH:n varoista. Sen vuoden 1991 liikevaihto oli 226 miljoonaa DEM. Tämän yhtiö on nykyiseltä nimeltään NMH Stahlwerke GmbH."

[— —]

D *Riidanalainen päätös*

17 Riidanalainen päätös, joka saapui kantajalle 3.3.1994 Van Miertin 28.2.1994 päivätyn saatekirjeen mukana, sisältää seuraavan päätösosan:

"1 artikla

Seuraavat yritykset ovat tässä päätöksessä selostetuin tavoin osallistuneet kukin oman nimensä yhteydessä mainittuihin kilpailun vastaisiin menettelytapoihin, jotka ovat estäneet, rajoittaneet ja vääristäneet tavanomaista kilpailutilannetta yhteismarkkinoilla. Sakkojen määräämisen yhteydessä kilpailusääntöjen rikko-

misen kestoaika on ilmaistu kuukausina, paitsi hintalisien yhtenäistämisen osalta, johon osallistuminen on osoitettu X-merkillä.

[— —]

Neue Maxhütte

a) Luottamuksellisten tietojen vaihto teräspalkkikomitean ja Walzstahl-Vereinigungin välityksellä (seurantajärjestelmä) (27)

[— —]

4 artikla

Edellä 1 artiklassa selostetuista 30.6.1988 jälkeen tehdyistä (Aristrainin ja Ensidesan osalta 31.12.1989[2] jälkeen tehdyistä) kilpailusääntöjen rikkomisista määrätään seuraavat sakot:

— —

2 — Riidanalaisen päätöksen ranskan- ja espanjankielisissä versioissa on tämä päivämäärä. Saksan- ja englanninkielisissä versioissa on päivämäärä 31.12.1988.

NMH Stahlwerke GmbH 150 000 ecua

— —

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu seuraaville:

[— —]

— NMH Stahlwerke GmbH

[— —]"

[— —]

Vaatimus riidanalaisen päätöksen 1 artiklan kumoamisesta

[— —]

Kantajan vastuu ennen 30.6.1990 tehdyistä teoista

94 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklasta ilmenee, että komissio on määrännyt kantajalle sakon sen osallistumisesta teräspalkkikomitean ja Walzstahl-Vereinigungin välityksellä tapahtuneeseen luottamuksellisten tietojen vaihtoon 27 kuukauden ajan. Riidanalaisen päätöksen 314 perustelukappaleen mukaan komissio katsoo, että sakkojen määrääminen on aiheellista "asianosaisten kilpailunvastaisesta menettelystä 1.7.1988 lähtien".

Tiivistelmä asianosaisten esittämistäperusteluista

95 Kantaja katsoo, että olkoonpa riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa tarkoitettu 27 kuukauden ajanjakso mikä tahansa, komissio on menetellyt virheellisesti määrätessään kantajalle sakon ennen 30.6.1990 tehdyistä väitetysti kilpailunvastaisista teoista. Kilpailusääntöjen rikkomisista, jotka väitetään tehdyn tuona aikana, voidaan pitää vastuullisena vain Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte mbH:ta, joka asetettiin konkurssiin 16.4.1987 (jäljempänä Eisenwerk-Gesellschaft, tarvittaessa lisämaininnoin: konkurssissa oleva), muttei kantajaa.

96 Kantaja esittää seuraavat tosiseikat, joita komissio ei ole kiistänyt.

97 Konkurssimenettelyn alettua vuonna 1987 Eisenwerk-Gesellschaft jatkoi terästuotteiden, muun muassa teräspalkkien valmistusta ja markkinoille saattamista.

98 Myöhemmin 4.11.1987 kantajayhtiön tulevat perustajaosakkaat (ks. riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleen f alakohta) tekivät puitesopimuksen sen

perustamisesta "vaikeuksiin joutuneen yhtiön seuraajayhtiöksi" ("Auffanggesellschaft"). Tämän sopimuksen 3 kohdassa sanotaan seuraavaa:

"Vaikeuksiin joutuneen yhtiön seuraajayhtiön tarkoituksena on turvata ja pysyttää terästeollisuus Oberpfalzin keskiosassa hankkimalla eräitä selvitystilassa olevan [Eisenwerk-Gesellschaftin] tuotantoyksiköitä ja jatkamalla niiden toimintaa joidenkin työntekijöiden avulla.

Tuotantoyksiköt, joiden toimintaa vaikeuksiin joutuneen yhtiön seuraajayhtiö ei jatka, lakkautetaan mahdollisimman nopeasti.

[— —]"

99 Kantajan mukaan uuden yhtiön oli määrä toimia vähennetyllä henkilökunnalla (1000 henkilöä) ja vähennetyllä kapasiteetilla (kuumavalssattujen tuotteiden enimmäiskapasiteetti 386 000 tonnia/vuosi 780 000 tonnin/vuosi sijasta). Sen oli määrä jatkaa yhden kolmesta masuunista, kahden kolmesta tankovalulaitoksesta, valuteräsharkkojen kuumavalssaamon sekä toisen profiilivalssaamon toimintaa. Erillisen yrityksen oli määrä huolehtia konkurssissa olevaan Eisenwerk-Gesellschaftiin kuuluneen teräsputkia valmistavan tehtaan toiminnasta.

100 Kantajayhtiö perustettiin toiminimellä "NMH Stahlwerke GmbH (Vorgesellschaft Neue Maxhütte)" tammikuussa 1988. Tuohon aikaan kantajayhtiön toimialana oli määrittää ja valmistella tekniseltä ja taloudelliselta kannalta sekä henkilöstöä koskevin osin välttämättömät toimenpiteet yrityksen perustamiseksi jatkamaan konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin toimintaa.

101 Lokakuusta 1988 lähtien kantaja esitti osalle Eisenwerk-Gesellschaftin työntekijöistä työsuhdetta koskevia tarjouksia, joissa täsmennettiin, että senhetkisten tietojen mukaan asianomaiset aloittaisivat työn tekemisen NMH Stahlwerke GmbH:lle 1.7.1990.

102 Kantaja teki 23.10.1989 kaksi sopimusta konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin kanssa. "Siirtymävaiheen" sopimukseksi kutsutulla sopimuksella se sitoutui ensinnäkin hankkimaan tältä yhtiöltä käyttöomaisuuden, jota tarvittaisiin tuotantotoiminnan jatkamiseksi pienennetyllä kapasiteetilla vaikeuksiin joutuneen yrityksen toimintaa jatkavan yrityksen periaatteen mukaisesti. "Käyttöomaisuuden vuokrasopimuksen" mukaan sen oli toiseksi määrä antaa konkurssissa olevalle Eisenwerk-Gesellschaftille kaiken siirtymävaiheen sopimuksella luovutetun käyttöomaisuuden käyttöoikeus 30.6.1990 asti. Saman sopimuksen mukaan konkurssissa olevalla Eisenwerk-Gesellschaftilla oli oikeus harjoittaa yritystoimintaa omissa nimissään ja omaan lukuunsa.

103 Konkurssissa oleva Eisenwerk-Gesellschaft palautti kantajalle käyttöomaisuuden tämän vuokrasopimuksen päätyttyä. Kantaja alkoi 1.7.1990 valmistaa ja markkinoida terästuotteita. Sen toimiala ja toiminimi muutettiin 4.7.1990 vastaavasti. Siitä lähtien sen nimi on ollut NMH Stahlwerke GmbH.

104 Eisenwerk-Gesellschaft -yhtiön selvitystila päättyi 5.9.1994, mutta yhtiötä ei poistettu kaupparekisteristä.

105 Näiden seikkojen perusteella ja viitaten yhdistetyissä asioissa 40/73—48/73, 50/73, 54/73—56/73, 111/73, 113/73 ja 114/73, Suiker Unie ym. vastaan komissio, 16.12.1975 annettuun tuomioon (Kok. 1975, s. 1663, 84—87 kohta), yhdistetyissä asioissa 29/83 ja 30/83, CRAM ja Rheinzink vastaan komissio, 28.3.1984 annettuun tuomioon (Kok. 1984, s. 1679, 6—9 kohta), asiassa T-6/89, Enichem Anic vastaan komissio, 17.12.1991 annettuun tuomioon (Kok. 1991, s. II-1623, 236—238 kohta) ja asiassa T-38/92, AWS Benelux vastaan komissio,

28.4.1994 annettuun tuomioon (Kok. 1994, s. II-211, 26—30 kohta) kantaja katsoo, että sen voida katsoa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin oikeudellisena eikä taloudellisena seuraajana vastuussa tämän yhtiön käyttäytymisestä 30.6.1990 asti jatkuneena ajanjaksona.

106 Nyt käsiteltävässä asiassa kantaja ei oman lausumansa mukaan ole syntynyt konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin oikeudellisen muodon muutoksen tuloksena vaan se on uusi yhtiö. Toisin kuin viimeksi mainittu yhtiö, kantaja ei ole harjoittanut toimintaa teräksen yhteismarkkinoilla 30.6.1990 asti jatkuneena aikana. Sitä paitsi näiden yhtiöiden johtajina eivät ole milloinkaan toimineet samat henkilöt. Kantaja ei myöskään ole hankkinut konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin oikeuksia ja velvollisuuksia kokonaisuutena. Siirtymävaiheen sopimuksessa yhtiöiden keskinäiset velvoitteet on päinvastoin rajattu viittaamalla kantajayhtiön toiminnan aloittamista varten vahvistettuun päivämäärään.

107 Lisäksi Eisenwerk-Gesellschaft on kantajan mukaan ollut yhä olemassa koko hallinnollisen menettelyn ajan ja on olemassa vieläkin, koska sitä ei ole purettu eikä poistettu kaupparekisteristä. Oberlandesgericht Frankfurt am Mainin 20.12.1993 antamasta määräyksestä ilmenee tältä osin, että koska kysymyksessä ei ole väärinkäytös eikä lain kiertäminen, kantajan ei voida katsoa olevan vastuussa rikkomisista, joita Eisenwerk-Gesellschaftin väitetään tehneen.

108 Tässä tapauksessa kantajayhtiön johtamisesta vastanneet henkilöt ovat kantajan mukaan eri henkilöitä kuin ne, jotka ovat hoitaneet ja hoitavat vastaavia tehtäviä konkurssissa olevassa Eisenwerk-Gesellschaftissa. Kantaja ei myöskään ole ottanut haltuunsa "olennaista osaa" viimeksi mainitun yhtiön "varoista", vaan ainoastaan 14,25 prosenttia (63 199 401 DEM) sen aineellisesta käyttöomaisuudesta (443 339 291 DEM). Vaikeuksiin joutuneen yrityksen toimintaa jatkavan yrityksen periaatteen mukaisesti vain osa koneista ja laitteista siirtyi toiselle yritykselle siten, että kuumavalssattujen tuotteiden vuotuinen tuotantokapasiteetti pieneni 780 000 tonnista 386 000 tonniin. Konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin kiinteä omaisuus on luovutettu ulkopuolisille yhtiön selvitysmenettelyssä. Kaiken lisäksi puolet kantajan teknisten laitteiden ja koneiden kirjanpitoarvosta perustui kantajan itse suorittamiin investointeihin.

109 Sen vuoksi kantaja katsoo, ettei komission suorittamaa syyksilukemista voida perustella sakkojen seuraamusluonteisuudella eikä niiden ehkäisevällä vaikutuksella. Kantaja ei myöskään ole saanut mitään hyötyä riidanalaisesta menettelystä. Komission suorittama syyksilukeminen on vastoin sekä Saksan kansallista oikeutta (Saksan järjestysrikkomuslain *(Gesetz über Ordnungswidrigkeiten)* 30 §) että Saksan perustuslaissa, Saksan rikoslaissa, muiden jäsenvaltioiden perustuslaeissa ja ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn eurooppalaisen yleissopimuksen 7 artiklassa tunnustettuja *"nulla poena sine lege"*- ja *"nullum crimen sine lege"* -periaatteita.

110 Myöskään riidanalaisen päätöksen asianomaisissa perustelukappaleissa tai sen päätösosassa ei kantajan mukaan ilmaista syitä, joiden vuoksi komissio on katsonut kantajan olevan vastuussa Eisenwerk-Gesellschaftin ennen 30.6.1990 tekemistä kilpailusääntöjen rikkomisista. Komissio ei etenkään ole vastannut niihin yksityiskohtaisiin perusteluihin, jotka kantaja oli esittänyt vastauksessaan väitetiedoksiantoon.

111 Lopuksi kantaja on suullisessa käsittelyssä lisännyt, että komission lähestymistapa on omiaan perusteettomasti suosimaan sitä itseään suhteessa Eisenwerk-Gesellschaftin muihin velkojiin.

112 Komissio katsoo viitaten riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleen f alakohtaan ja kantajan esittämiin seikkoihin ja muun muassa niihin erityisiin olosuhteisiin, joissa kantaja on saanut haltuunsa Eisenwerk-Gesellschaftin varat, että kantaja on tämän yhtiön taloudellinen seuraaja ja että kantajan on tällä perusteella vastattava sen ennen 30.6.1990 tekemistä rikkomisista.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

113 Ensimmäiseksi on tutkittava riidanalaisen päätöksen perustelut kilpailusääntöjen rikkomisen toteamiselle 30.6.1990 edeltävältä ajalta ja toiseksi riidanalaisen päätöksen aineellinen oikeellisuus tässä suhteessa.

— Riidanalaisen päätöksen perustelut

114 Oikeuskäytännön mukaan perustamissopimuksen 15 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava sellaiset, että se, jota päätös koskee, saa tietää, miksi päätös on tehty, puolustaakseen tarvittaessa oikeuksiaan ja voidakseen tutkia, onko päätös asianmukainen, ja toisaalta sellaiset, että yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa päätöksen laillisuutta. Perusteluille asetettavia vaatimuksia on arvioitava tapaukseen liittyvien olosuhteiden, muun muassa kyseisen toimenpiteen sisällön, esitettyjen syiden ja päätöksentekoon liittyneen tilanteen perusteella (ks. asia T-57/91, NALOO v. komissio, tuomio 24.9.1996, Kok. 1996, s. II-1019, 298 ja 300 kohta).

115 Tässä tapauksessa riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleen f alakohdassa (ks. edellä 2 kohta) sanotaan, että kantaja, "Neue Maxhütte", on perustettu vuonna 1988 Saksan Baijerin osavaltion, joka tuohon aikaan omisti 45 prosenttia osakepääomasta, ja eräiden saksalaisten terästeollisuusyritysten toimesta ja että se "on hankkinut pääosan konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaft Maximilianshütte mbH:n varoista".

116 Riidanalaisen päätöksen 11 perustelukappaleen f alakohdasta ilmenee, että siltä osin kuin päätöksessä katsotaan Neue Maxhütten osallistuneen menettelyssä käsiteltyyn tietojenvaihtoon 30.6.1990 edeltävänä ajanjaksona (ks. erityisesti 10, 39, 41, 213, 263 ja 314 perustelukappale), kantajan katsotaan ottaneen vastuun näistä kilpailusääntöjen rikkomisista. Lausuma, jonka mukaan kantaja on hankkinut "pääosan" konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin osakkeista,

osoittaa myös, että komissio pitää kantajaa tämän yrityksen taloudellisena seuraajana ja tällä perusteella vastuullisena sen tekemistä kilpailusääntöjen rikkomisista.

117 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näistä lausumista ilmenevät niiden lyhytsanaisuudesta huolimatta ne olennaiset seikat, joilla komissio on perustellut riidanalaisen syyksilukemisen.

118 Kantaja on sekä väitetiedoksiantoon antamassaan vastauksessa että oikeudenkäyntikirjelmissään esittänyt kaikki aiheellisiksi katsomansa tosiseikat ja oikeudelliset seikat kiistääkseen komission käsityksen ja etenkin ne tosiseikat, joiden perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimella on mahdollisuus arvioida olosuhteet, joissa kantaja on hankkinut itselleen osan Eisenwerk-Gesellschaftin varoista.

119 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että näissä olosuhteissa mikään ei estä komissiota selventämästä tuomioistuimessa riidanalaiseen päätökseen sisältyneitä perusteluja viittaamalla kantajan itsensä kuvailemiin tosiseikkoihin, jotka koskevat Eisenwerk-Gesellschaftin varojen haltuunsaamista (ks. myös asia T-16/91 RV, Rendo ym. v. komissio, tuomio 12.12.1996, Kok. 1996, s. II-1827, 55 kohta).

120 Tämän perusteella ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että riidanalaisen päätöksen perustelut ovat sellaiset, että kantaja voi puolustaa oikeuksiaan ja yhteisöjen tuomioistuimet voivat valvoa sen laillisuutta.

121 Kantajan esittämät perustelut, joiden mukaan riidanalainen päätös on puutteellisesti perusteltu, on sen vuoksi hylättävä.

— Riidanalaisen syyksilukemisen aineellinen oikeellisuus

122 Perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohdan mukaan komissio voi määrätä sakkoja yrityksille, jotka ovat tehneet mitättömän sopimuksen taikka osallistuneet saman artiklan 1 kohdan mukaan kiellettyihin menettelytapoihin.

123 Tässä tapauksessa ajanjakso, jona kantajan on katsottu rikkoneen perustamissopimuksen 65 artiklan 1 kohtaa, sijoittuu osittain 30.6.1990 edeltävään aikaan ja osittain tuon päivän jälkeiseen aikaan.

124 Kantaja ei ole kiistänyt vastuutaan kilpailusääntöjen rikkomisesta siltä osin kuin se on tehty 30.6.1990 jälkeen. On nimittäin kiistämätöntä, että kantaja on tuosta päivästä alkaen jatkanut omissa nimissään teräspalkkien valmistusta eli konkurssissa olevan Eisenwerk-Gesellschaftin aikaisemmin harjoittamaa taloudellista toimintaa.

125 Komissio ei ole 30.6.1990 edeltävän ajanjakson osalta kiistänyt kantajan lausumaa, jonka mukaan nimenomaan konkurssissa oleva Eisenwerk-Gesellschaft on harjoittanut kysymyksessä olevaa taloudellista toimintaa eli teräspalkkituotantoa.

126 On myös kiistatonta, ettei kantaja ole ottanut itselleen kansallisen oikeuden mukaisesti Eisenwerk-Gesellschaftin oikeuksia ja velvoitteita kokonaisuudessaan ja ettei se siten ole tämän yhtiön oikeudellinen seuraaja. Tästä seuraa, ettei kahden oikeushenkilön välistä oikeudellista jatkuvuutta koskeva ehto toteudu tässä tapauksessa siten kuin yhteisöjen tuomioistuin on sen määritellyt edellä mainitussa asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio antamassaan tuomiossa (84 kohta) sekä edellä mainitussa asiassa CRAM ja Rheinzink vastaan komissio antamassaan tuomiossa (9 kohta). Toisin kuin asiassa Suiker Unie ym. vastaan komissio esiintyneessä tilanteessa (ks. tuomion 85 kohta), komissio ei myöskään ole kiistänyt lausumaa, jonka mukaan kantajayhtiön johtajina eivät ole toimineet samat henkilöt, jotka ovat johtaneet Eisenwerk-Gesellschaftia (ks. tältä osin tuomari Vesterdorfin julkisasiamiehenä asiassa T-1/89, Rhône-Poulenc ym. v.

komissio, tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-867, II-921 esittämä ratkaisuehdotus, joka koskee yhteisesti niin sanottuja polypropeeni-tapauksia, joista asioissa T-2/89 ja T-3/89 on annettu tuomio 24.10.1991, Kok. 1991, s. II-1087 ja II-1177; asioissa T-4/89, T-6/89, T-7/89 ja T-8/89 on annettu tuomio 17.12.1991, Kok. 1991, s. II-1523, II-1623, II-1711 ja II-1833 sekä asioissa T-9/89—T-15/89 on annettu tuomio 10.3.1992, Kok. 1992, s. II-499, II-629, II-757, II-907, II-1021, II-1155 ja II-1275).

127 Yhteisöjen tuomioistuimen ja yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee kuitenkin, että kilpailusääntöjä rikkoneen oikeushenkilön taloudellista seuraajaa voidaan joissakin tapauksissa pitää vastuullisena kilpailusääntöjen rikkomisesta, jotteivät muun muassa asianomaisten yritysten oikeudelliseen muotoon tehdyt muutokset vaarantaisi näiden sääntöjen tehokasta vaikutusta (ks. em. asiat Suiker Unie ym. v. komissio; CRAM ja Rheinzink v. komissio; Enichem Anic v. komissio ja AWS Benelux v. komissio).

128 Tässä suhteessa on aivan yhtä kiistatonta, että kantajayhtiö on perustettu tammikuussa 1988 — eli jo ennen kilpailusääntöjen rikkomisen alkamista — erityisesti Eisenwerk-Gesellschaftin eräiden tuotantoyksiköiden toiminnan turvaamiseksi ja jatkamiseksi. Tarkemmin sanottuna kantajan toimialana oli selvittää ja valmistella Eisenwerk-Gesellschaftin toiminnan jatkajaksi ryhtymisen edellyttämät toimenpiteet.

129 Tätä varten kantaja tarjosi lokakuussa 1988 osalle Eisenwerk-Gesellschaftin työntekijöistä työsuhdetta, jonka oli tarkoitus alkaa 1.7.1990. "Siirtymävaiheen" sopimukseksi kutsutulla sopimuksella ja "käyttöomaisuuden vuokrasopimuksella" 23.10.1989 kantaja lisäksi toisaalta sitoutui hankkimaan Eisenwerk-Gesellschaftilta tuotannon jatkamiseksi vähennetyllä kapasiteetilla tarvittavan käyttöomaisuuden ja toisaalta luovutti tälle yhtiölle 30.6.1990 asti kaiken kysymyksessä olleen aineellisen käyttöomaisuuden käyttöoikeuden.

130 Ei myöskään ole kiistetty, että vaikkei kantaja ole ottanut itselleen Eisenwerk-Gesellschaftin koko omaisuutta ja koko henkilökuntaa, se on kuitenkin ottanut

pääosan näistä aineellisista ja inhimillisistä voimavaroista, joita oli käytetty teräspalkkien tuottamiseen ja jotka ovat siten myötävaikuttaneet nyt kysymyksessä olevan rikkomisen tekemiseen (ks. em. asia Enichem Anic v. komissio, tuomion 237 kohta).

131 Kantaja ei ole väittänyt myöskään, että kyseisen yrityksen käyttäytyminen olisi muuttunut 30.6.1990 jälkeen. Riidanalaisen päätöksen liitteessä I ja II luetelluista asiakirjoista ilmenee lisäksi, että teräspalkkikomiteassa järjestetyllä seurannalla (monitoring) saadut luvut, joista tässä tapauksessa on kysymys (ks. edellä), viittaavat "Maxhütteen" sekä 30.6.1990 edeltävän että tuon päivän jälkeisen ajan osalta tekemättä minkäänlaista eroa Eisenwerk-Gesellschaftin ja kantajan välillä.

132 Tämän vuoksi ja ottaen huomioon varsinkin, että kantajayhtiön perustamisen nimenomaisena tarkoituksena on ollut terästeollisuuden säilyttäminen Oberpfalzin keskiosassa ja Eisenwerk-Gesellschaft-nimisen yrityksen toiminnan jatkaminen tätä varten, on katsottava, että kantaja on Eisenwerk-Gesellschaftin taloudellinen seuraaja ja että kantaja on tällä perusteella vastuussa tuon yhtiön 30.6.1990 edeltävänä aikana tekemistä kilpailusääntöjen rikkomisista.

133 Kun nimittäin otetaan huomioon se, että kilpailusääntöjen erityinen soveltamisala on sellainen, että ne koskevat taloudellisia kokonaisuuksia, ja se, että tässä tapauksessa kantaja on ottanut itselleen pääosan taloudellisesta toiminnasta, johon kilpailusääntöjen rikkomiset liittyvät, on katsottava, ettei perustamissopimuksen 65 artiklan 5 kohta estä komissiota määräämästä kantajalle seuraamusta sen omissa nimissään 1.7.1990 alkaen tekemän kilpailusääntöjen rikkomisen osan lisäksi myös rikkomisen siitä osasta, jonka sama taloudellinen kokonaisuus on Eisenwerk-Gesellschaftin nimellä toimien tehnyt ennen tuota päivää. Tätä lopputulosta vahvistaa entisestään se, että kantajayhtiö on tässä tapauksessa perustettu jo ennen kilpailusääntöjen rikkomisen alkamista Eisenwerk-Gesellschaftin taloudelliseksi seuraajaksi ja että se on helpottanut tämän taloudellisen toiminnan jatkamista 30.6.1990 asti.

134 Koska esitetyn ongelman ratkaisu on haettava pelkästään yhteisön oikeussäännöistä (ks. julkisasiamies Rozès'n ratkaisuehdotus em. asiassa CRAM ja Rheinzink v. komissio, s. 1718), yhtiöiden vastuuta niiden hallintoelinten toimista koskevilla kansallisen oikeuden säännöksillä ei ole merkitystä tässä asiassa. Edellä esitetyistä syistä ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo myös, ettei komissio ole loukannut periaatteita *"nulla poena sine lege"* ja *"nullum crimen sine lege"*.

135 Se, että konkurssissa oleva yhtiö Eisenwerk-Gesellschaft oli vielä olemassa riidanalaisen päätöksen tekoaikana, ei vaikuta johtopäätökseen, johon ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on täten päätynyt.

136 Vaikka nimittäin edellä mainitussa asiassa Enichem Anic vastaan komissio annetusta tuomiosta (238 kohta) ilmenee, että milloin oikeushenkilö, jonka määräämisvallassa yritys on ollut kilpailusääntöjen rikkomisen tekoaikana, ei ole lakannut olemasta tämän rikkomisen toteamista koskevan päätöksen tekopäivänä, mutta yritys on tuona päivänä jonkun muun määräämisvallassa, kilpailusääntöjen rikkomisesta vastuullisena pidetään yleensä rikkomisen tekijää eli ensin mainittua oikeushenkilöä eikä yritystä nykyisin johtavaa jälkimmäistä henkilöä (ks. myös em. asia AWS Benelux v. komissio, tuomion 25—36 kohta), tämä oikeuskäytäntö ei kuitenkaan estä sitä, että tietyn yksittäistapauksen erityiset olosuhteet voivat antaa aiheen muunlaiseen ratkaisuun.

137 Vaikka lähdettäisiin siitä, että Eisenwerk-Gesellschaftin selvitystila on päättynyt vasta 5.9.1994 mutta riidanalainen päätös on tehty 16.2.1994 ja että tätä yhtiötä ei ole poistettu kaupparekisteristä, tässä tapauksessa on kiistatonta, että kantajalle on luovutettu 1.7.1990 alkaen suurin osa Eisenwerk-Gesellschaftin terästuotannon jatkamisen mahdollistaneista aineellisista ja henkisistä tuotannontekijöistä. Tuosta päivästä lähtien Eisenwerk-Gesellschaft lopetti kaupallisen toimintansa ja keskittyi siten pelkästään selvitysmenettelynsä päätökseen viemiseen.

138 Kun näissä olosuhteissa otetaan huomioon ensinnäkin se, että perustamissopimuksen 65 artiklassa tarkoitettu yrityksen käsite rajautuu taloudellisin perustein, toiseksi se, että riidanalaisen päätöksen tekopäivänä nimenomaan kantaja harjoitti sitä taloudellista toimintaa, johon kilpailusääntöjen rikkomiset liittyvät, ja kolmanneksi se, että tuona päivänä kilpailusääntöjen rikkomisten muodollinen tekijä oli lopettanut kokonaan kaupallisen toimintansa, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että komissiolla on ollut oikeus katsoa kantajan olevan vastuussa riidanalaisesta kilpailusääntöjen rikkomisesta, vaikka riidanalaisen päätöksen tekoaikana eli seitsemän vuotta Eisenwerk-Gesellschaftin selvitystilaan asettamisen jälkeen ja neljä vuotta sen pääasiallisen varallisuuden myymisen jälkeen tuo yhtiö oli oikeudellisessa mielessä edelleen olemassa.

139 Samoista syistä on hylättävä kantajan esittämä perustelu, jonka mukaan komissio on katsoessaan kantajan olevan vastuussa menettelyn kohteena olevista kilpailusääntöjen rikkomisista saanut etuoikeutetun aseman verrattuna konkurssissa olevan yhtiön muihin velkojiin. Jättäessään määräämättä sakon tuolle yhtiölle komissio on päinvastoin lisännyt muiden velkojien tyydyttämiseen käytettävän omaisuuden yhteismäärää huolehtimalla kuitenkin siitä yhteisön edun mukaisesta seikasta, että yritys, jonka toimintaan kilpailusääntöjen rikkomiset liittyvät, vastaa niistä.

140 On syytä lisätä, ettei sakon määrää ole laskettu Eisenwerk-Gesellschaftin vaan tietenkin kantajan liikevaihdon perusteella, joten sakon laskentaperuste vastaa myös 1.7.1990 edeltävältä ajanjaksolta sellaisia taloudellisia vaikutuksia, joita on tämän kokoisen eli Eisenwerk-Gesellschaftiin verrattuna pienen yrityksen tekemillä kilpailusääntöjen rikkomisilla.

141 Perustelut, joilla on riitautettu komission suorittaman syyksilukemisen oikeellisuus, on kaikista näistä syistä hylättävä.

[— —]

Vaatimus riidanalaisen päätöksen 4 artiklan kumoamisesta tai ainakin sakon määrän alentamisesta

[— —]

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen täyden harkintavallan käyttö sakon määrän osalta

277 On todettava, että vaikka kantaja ja sen taloudellinen edeltäjä Eisenwerk-Gesellschaft ovat tosiasiallisesti osallistuneet muun muassa teräspalkkikomitean järjestämään numerotietojen vaihtoon, ne eivät ole osallistuneet tämän komitean kokouksiin eivätkä siten myöskään näiden numerotietojen perusteella käytyihin keskusteluihin.

278 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, etteivät nuo keskustelut pelkästään osoita tietojenvaihdon kilpailunvastaisuutta vaan myös voimistavat sitä, koska niillä on tehostettu tälle tietojenvaihdolle ominaisen keskinäisen tarkkailun vaikutusta. Kokouksissa esitettyjen erilaisten moitteiden ansiosta niiden esittäjät saattoivat varoittaa kilpailijoitaan ylimitoitetuiksi katsottujen menettelyjen yhteydessä, ja toisaalta ne muistuttivat kilpailijoita jatkuvan tarkkailun ja suunnattujen vastatoimien mahdollisuuden olemassaolosta.

279 Vaikka komission käyttämä 1,5 prosentin kerroin on perusteltu tällaiseen keskustelujärjestelmään liittyvän tietojenvaihdon tapauksessa, samaa prosenttimäärää ei kuitenkaan voida soveltaa silloin, kun yritys, kuten kantaja, ei ole osallistunut tähän järjestelmään vaan on pelkästään vaihtanut numerotietoja olematta läsnä ainoassakaan kyseisistä kokouksista.

280 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo sen vuoksi perustamissopimuksen 36 artiklan toisen kohdan mukaista täyttä harkintavaltaansa käyttäen, että mainittu kerroin on kantajan tapauksessa alennettava 1 prosentiksi sen liikevaihdosta. Tätä kerrointa on sovellettava aikaan, jonka pituus on 27 kuukautta 30 kuukauden enimmäisajasta. Kantajan sakkoa on alennettava vastaavassa suhteessa.

[— —]

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu toinen jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Eurooppalaisten teräspalkintuottajien välisiä sopimuksia ja yhdenmukaistettuja menettelytapoja koskevan, EHTY:n perustamissopimuksen 65 artiklan soveltamisesta 16 päivänä helmikuuta 1994 tehdyn komission päätöksen 94/215/EHTY 4 artiklassa kantajalle määrätyn sakon määrä vahvistetaan 110 000 euroksi.**

2) **Kanne hylätään muilta osin.**

3) **Kantaja vastaa omista oikeudenkäyntikuluistaan, ja se velvoitetaan korvaamaan puolet vastaajan oikeudenkäyntikuluista. Vastaaja vastaa puolesta omia oikeudenkäyntikulujaan.**

Bellamy Potocki Pirrung

Julistettiin Luxemburgissa 11 päivänä maaliskuuta 1999.

H. Jung

kirjaaja

C. W. Bellamy

laajennetun toisen jaoston puheenjohtaja